

Guidad tur i Nationalmuseum, förra årets ROT- prisvinnare

MED PROJEKTLEDAREN
CECILIA BRÄNNVALL

TEMA

ROT-PRISET OCH
FRAMTIDENS
BOENDE

NAMN MED FRAMÅTANDA

Byggföretagens vd Catharina Elmsäter-Svärd om namnbytet till Byggföretagen.

SIDAN 2

SMART BOENDE

Att bo stort kommer snart att vara ute, spår Jonas Anund Vogel, på KTH Live-In Lab.

SIDAN 6

ROT-PRISNOMINERADE

Här presenteras de bidrag som är nominerade till ROT-priset 2020.

SIDAN 8

Tre snabba med Catharina Elmsäter-Svärd

1

Varför har Sveriges Byggindustrier bytt namn till Byggföretagen?

– Många av våra medlemsföretag är små- och medelstora företag som inte ser sig själva som industrier. Ordet företag signalerar framåtanda, till skillnad från industri som för vissa klingar lite dåligt. Byggföretagen är en viktig samhällsaktör och vi vill skapa ett hållbart samhällsbyggande i världsklass, vårt nya namn kommunicerar detta på ett tydligare sätt.

2

Varför är ROT viktigt för samhället?

– ROT är en viktig del av ekonomin, både den privata och den offentliga. ROT-avdraget underlättar för fler att ta avstånd från den svarta marknaden och det hjälper seriösa entreprenörer att kunna konkurrera om uppdragen inom konsumententreprenad. Att jobbet blir fackmässigt utfört och att allmänheten får ett gott intryck av branschen är viktigt för vår attraktionskraft och i förlängningen för vår kompetensförsörjning. Jag tycker att ROT-avdraget bör återgå till den tidigare nivån på 50 procent, så att avdragen för ROT- och RUT-arbeten harmonierar.

3

Vad betyder ROT för framtidens bostäder?

– Framtidens bostäder är dagens renoverade bostäder. Ur ett hållbarhetsperspektiv är det klokt att ta hand om och upprusta det befintliga beståndet. Det finns stor potential att göra renoveringar ännu mer hållbara – här blir fackkunskaper viktiga, inte minst om cirkulär ekonomi, återanvändande av material och medvetna arbetssätt. □

TEXT: NICOLE KLING

PRESSBILD: BYGGFÖRETAGEN

Namn Catharina Elmsäter-Svärd

Yrke Verkställande direktör,
Byggföretagen

TEMA

ROT-PRISET OCH FRAMTIDENS BOENDE

Historia

ROT-priset instiftades av Stockholms Byggmästareförening 1990 och delades ut för första gången 1991. Det är ett årligt pris som tillkommit för att främja ombyggnation i Stockholm och ges till det projekt där beställare, arkitekt och byggentreprenör bäst tillvaratagit byggnadens särdrag och kvaliteter.

Kriterier

ROT-prisjuryn bedömer hur väl projektet tillvaratar byggnadens särdrag, att det håller hög byggteknisk kvalitet och att det är långsiktigt hållbart med hänsyn till ekonomi, miljö och sociala faktorer. För att kunna vara med och tävla om priset måste projektet vara av ROT-karaktär, vara slutbesiktigt senast januari under innevarande år och byggentreprenören ska jobba utifrån AB eller ABT gentemot byggherren.

Juryn

Vinnaren av Stockholms Byggmästareförenings ROT-pris väljs ut av en jury bestående av kunniga byggentreprenörer, arkitekter och fastighetsutvecklare. Juryn har också stöd i bedömningen av de byggtekniska aspekterna av Stockholms Byggmästareförenings ROT-utskott, som består av representanter från medlemsföretagen.

Tidigare vinnare

Bland de tidigare vinnarna syns TV4-huset (1996), Stockholms Rådhus (2010), Beckomberga (2012), Eastmaninstitutet (2017) och Nationalmuseum (2019).

FOTON: RYNO QUANTZ (ROT-PRISSET),
HANNA OLSSON (BECKOMBERGA),
BJÖRN LOFTERUD (EASTMANINSTITUTET),
ÅKE E:SON LINDMAN (STOCKHOLMS RÅD-
HUS OCH NATIONALMUSEUM)

NYA NATIONALMUSEUM HAR GRÖNA VÄRDEN OCH REKORDMÅNGA BESÖKARE

Renoveringen av Nationalmuseum var en av de största omdaningarna av ett statligt byggnadsminne i modern tid och det lyckade projektet resulterade i att de tog hem ROT-priset 2019. Ett av de högst prioriterade målen var att renovera hållbart och att skapa ett miljövänligt museum.

Det första året efter renoveringen har museet slagit besöksrekord – över en miljon besökare – vilket är mer än dubbelt så många som tidigare år. Målet att Nationalmuseum ska ha en minskad energiförbrukning trots högre klimatkrav och mer klimatiserad yta uppfylls än så länge, men att kalibrera systemet efter hur museet faktiskt används är ett arbete som fortfarande pågår.

Cecilia Brännvall är projektchef på Statens fastighetsverk och var projektledare för renoveringen av Nationalmuseum. Hon minns särskilt medarbetarnas oförtrutna engagemang och den starka sammanhållning som präglade projektet.

– Fördelen med renoveringen av Nationalmuseum var att många av de som jobbade med projektet aktivt hade sökt sig hit. Det fanns en

stor lojalitet och dedikation i arbetsgruppen och folk tänjde på sina egna gränser för att klara alla mål – folk satt hemma i sina garage och tillverkade prototyper för olika lösningar! För mig som projektledare blev det viktigt att sätta tydliga ramar för arbetet och exempelvis inte mejla eller ringa utanför kontorstid, säger Cecilia Brännvall.

BÄDDAT FÖR ÖVERRASKNINGAR

Renoveringen av Nationalmuseum var både tekniskt komplext och tidsmässigt pressat, vilket ställde höga krav på förmågan att lösa oförutsedda problem.

– Att renovera ett statligt byggnadsminne är speciellt eftersom man har en sådan respekt inför byggnaden och inför dem som en gång ritade och uppförde den ursprungliga fastigheten. Det är utmanande, spännande och roligt, eftersom man inte i förväg vet vilka de specifika svårigheterna kommer att vara, säger Cecilia Brännvall och fortsätter:

– I detta fall hade vi jättefina ritningar från uppförandet, men eftersom det pågick under cirka 15 års tid hann det förstås hända saker på vägen. Vi var konstant tvungna att förhålla oss till och ändra

FOTON: MELKER DAHLSTRAND
(TAKMONTERING) OCH ÅKE E:SON
LINDMAN (MÄRKET)

FAKTA NATIONALMUSEUM

Nationalmuseum är Sveriges största och ett av Europas äldsta konstmuseum. Samlingarna består av måleri, skulptur, designföremål och konst från 1500-talet till nutid. Museet är beläget på Blasieholmen i Stockholm, i en byggnad som ritades för ändamålet av den tyske arkitekten Friedrich August Stüler. Byggnaden stod färdig 1866 men museets historia är äldre än så och går tillbaka till 28 juni 1792 då Konglig Museum instiftades.

projekteringen efter verkligheten, som exempel kan nämnas teknikrummet under golvet i ljusgårdarna där det visade sig att grundmuren från fasaden kragade ut cirka tre decimeter mer runt hela rummet än vad konstruktören hade räknat med.

BEPRÖVAD TEKNIK, INNOVATIVA LÖSNINGAR

De flesta discipliner som var involverade i projektet uttryckte att de hade slagit sina egna hantverksrekord, i form av exempelvis rekordstora hiss-konstruktioner och formsättningar av trappor. För Statens fastighetsverk var det viktigt att alla metoder och material var välbeprövade och för arkitekterna var det viktigt att tekniken var dold.

– Även om vi använde etablerad teknik rymde renoveringen en hel del innovativa lösningar. Ventilationen och sprinklersystemet integrerades i takrosetterna och tunna räckesständer i mässing gjorde att paradtrappan klarade säkerhetskraven, berättar Cecilia Brännvall och konstaterar att det nya glastaket förstås är kronan på verket och ett av få moderna tillägg till fastigheten:

– Vi har utgått från en akustisk modell där vinklarna på taket splittrar och fördelar ljudet på ett sätt så att det blir en behaglig inomhusmiljö. Dessutom är det jättevackert och skapar dramatiska skuggspel på väggarna.

ROT KRÄVER KREATIVITET

För Nationalmuseum var det viktigt att utmärka sig som ett »grönt museum« och därför blev ett av projektmålen att renovera hållbart. Procentandelen byggavfall som lades på deponi minimerades till 0,3 procent.

– Hållbarhet inom ROT är viktigt eftersom det inte är rimligt att alltid bygga nytt. Råvaror och mark är bristvaror, vi behöver ta hand om de byggnader som redan finns och hushålla med de resurser som vi redan har tagit i anspråk. Det är ju det som är hela livet: vi, liksom våra byggnader, har en historia som vi behöver förhålla oss till, säger Cecilia Brännvall.

Cecilia Brännvall spår att återbruk kommer att vara en än mer självklar del av framtidens ROT-sektor och att samordningen av byggmaterial som kan användas på nytt kommer att förbättras avsevärt.

Cecilia Brännvall var projektledare för renoveringen av Nationalmuseum, en av de största omdaningarna av ett statligt byggnadsminne i modern tid.

KORT OM CECILIA BRÄNNVALL

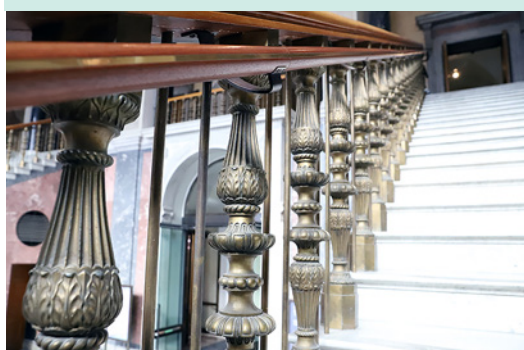
Karriär i korthet: Utbildad civilingenjör vid KTH, tidigare anställd på Erfator, projektledare på Statens fastighetsverk sedan 2005.

Bostad: Lägenhet vid Fridhemsplan.

Intressen: Ridning, yoga, läsa böcker och att umgås med familjen.

Världens häftigaste byggnad: Stockholms stadshus eller någon av de riktigt gamla katedralerna på kontinenten.

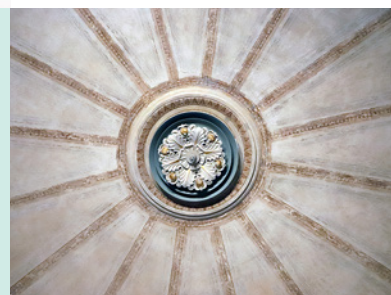
Oväntad förmåga: Handarbete, jag kan brodera i 3D!

– Jag tror att allt material kommer att tas tillvara på ett eller annat sätt och att deponi kommer att vara ett undantag. Framtidens byggande kommer att handla om att anpassa moderna krav till befintliga förutsättningar, det blir en ny sorts problemlösning som jag hoppas föder innovationer. Den befintliga miljön bör ses som en möjlighet snarare än ett hinder, slår hon fast. □

HÄMTAT UR ROTPRIS-JURYNS MOTIVERING

[...] Med en klar gestaltningssidé har man åstadkommit helt nya rumssamband, utökade utställningsytor och utblickar mot omgivande stad. [...]

DOLD TEKNIK

Integrerad ventilation och sprinkler i takrosett.

PARADTRAPPAN

Mässingsstängerna gör trappan säker och harmonierar med den ursprungliga stilen.

FOTON: NICOLE KLING (PORTRÄTT, TAKROSETTEN OCH TRAPPAN).

TEXT: NICOLE KLING

HAN JOBBAR FÖR ATT OPTIMERA BOSTÄDER MED NY TEKNIK

BRA BETEENDEN KOMMER ATT PREMIERAS

Affärsmodeller som gynnar dem som väljer hållbara lösningar kommer att utvecklas, spår Jonas Anund Vogel.

FOTO: MATTIAS HAMRÉN

Morgondagens bostäder ryms till stor del i det befintliga fastighetsbeståndet. Skillnaden kommer att bestå i hur vi använder våra hem och våra gemensamma tillgångar.

– Den digitala tekniken kommer att koppla samman olika system och skapa smartare städer och mer resurseffektiva hem, spår Jonas Anund Vogel, föreståndare på KTH Live-In Lab.

Framtidens renoveringar kommer, utöver det materiella underhållet, också att innebära implementering av ny teknik i våra hem. Redan i dag har många svenskar installerade hemlarm med tillhörande appar som innehåller information om bostadens luftfuktighet och temperatur. Nästa steg är att koppla samman olika sådana system så att våra hem blir mer resurseffektiva.

– Ny och uppkopplad teknik kommer att optimera energianvändningen i våra bostäder. När ingen är hemma behövs ingen varmvattenberedning, ventilationen kan sänkas och alla lampor kan släckas

automatiskt, säger Jonas Anund Vogel, föreståndare på KTH Live-In Lab.

NY TEKNIK – EN DEL AV LÖSNINGEN

Dessa tekniska lösningar kommer att skapa nya kommunikationskanaler mellan såväl fastighetsägare och boende i flerbildshus, som mellan olika typer av byggnader och infrastruktur. Att koppla samman exempelvis energisystem med transportsystem möjliggör smartare städer och nya tjänster som bättre kan förutse och vidta åtgärder kring behovet av elektricitet.

– Jag tror att vi kommer att se nya affärsmodeller som premierar val som gynnar samhället. Kanske kan den som väljer att cykla till jobbet en dag med låg nationell energiproduktion och låter elbilens fulladdade batteri fungera som elreserv få en förmån, på samma sätt som dagens bilförsäkringar har förmåner för dem som låter installera teknik som syftar till att öka trafiksäkerheten, säger Jonas Anund Vogel.

Jonas Anund Vogel konstaterar att många av dagens äldre fastigheter har undermålig ventilation och spår att fler bostäder kommer att ha

koldioxidsensorer inom fem år. Vidare ser han att bättre återvinning av varmvatten i flerfamiljshus inom kort kommer att ses som en självklarhet.

– Studier har visat att vi skulle kunna spara 60 procent av vattenförbrukningen om vi renar och återvinner gråvattnet från handfat och dusch. Endast en liten del av det vattnet innehåller tvål-

livslängd på helheten. Däremot är materialvalet avgörande.

– Att vissa material är mer hållbara än andra är något vi alla måste förhålla oss till. Det går åt mycket mer koldioxid att tillverka ett hus i betong än i trä, och produktionen av stål innebär stora ingrepp i naturen. Oavsett om det gäller

OM KTH LIVE-IN LAB

KTH Live-In Lab är en plattform med flera testbäddar där man testar, verifierar, validerar och optimerar ny teknik och nya metoder för byggsektorn. KTH Live-In Labs inriktning och utveckling sker i samråd mellan de forskare och företag som använder plattformen. Bland de olika testbäddarna syns Testbädd KTH som är placerad i en bygglovsbefriad lokal i en av Einar Mattssons tre plusenergibyggnader på KTH Campus Valhallavägen. Den består av ett flexibelt antal lägenheter fördelade på 120 kvadratmeter och ett större källarplan. Inom Testbädd KTH kan olika lägenhetskfigurationer byggas upp på årlig basis och KTH hyr ut dessa till studenter som ansökt om att få bo i testlägenheterna.

KTH LIVE-IN LAB, TESTBÄDD EINAR MATTSSON, STUDENTBOSTÄDER

ILLUSTRATION: SEMRÉN & MÄNSSON

rester, det handlar om en attitydförändring: fler måste tycka att det är okej att duscha i grannens renade vatten, säger han.

BOSTADSIDEAL I FÖRÄNDRING

Hemmet har länge varit en statussymbol, men att bo stort och äga många prylar kommer snart att anses förlegat. Fler gemensamma ytor i form av bastu, hobbyrum, tvättstuga och studierum gör att den egna bostaden kommer kunna vara mindre och energiförbrukningen således lägre. Delningsekonomi kommer också göra att vi inte har ett lika stort behov av förråd och förvaringsytor som idag. Vidare anser Jonas Anund Vogel att viss typ av renovering borde stävjas.

– Att riva ut kök och badrum för att öka värdet på bostaden inför en försäljning borde inte vara tillåtet. Många bygger sedan om de nyrenoverade köken och badrummen direkt efter inflyttning, och därmed slösas mängder av resurser. Jag vet inte hur det skulle kunna regleras, men detta är ett stort problem, säger han.

När det gäller nyproduktion av hus kan det vara motiverat att välja nya material för att få en bra

nyproduktion eller renovering måste vi se till att välja förnyelsebara alternativ där det är möjligt. Vi måste även se över regler som tvingar fram konstruktionsdelar som kräver material som har hög miljöbelastning, som källare och garage, säger Jonas Anund Vogel. □

TEXT: NICOLE KLING

KTH Live-In Lab
Innovationsmiljön,
plan 2.

ILLUSTRATION:
SEMRÉN & MÄNSSON

NOMINERADE TILL ROT-PRISET 2020

ACCELERATOR KONSTHALL

Beställare	Akademiska Hus
Entreprenör	Winge Byggnads AB
Arkitekt	2BK Arkitekter AB
Adress	Frescativägen 26A, Stockholm

KV BRÄDSTAPELN

Beställare	Areim
Entreprenör	Arcona
Arkitekt	Equator Stockholm AB
Adress	Fleminggatan 18, Stockholm

JOHANNES KYRKA

Beställare	Johannes församling
Entreprenör	M3 Bygg
Arkitekt	Bach Arkitekter AB
Adress	Johannesgatan 21, Stockholm

LIDINGÖ STADSHUS

Beställare	Lidingö stad
Entreprenör	Veidekke
Arkitekt	Codesign
Adress	Lejonvägen 15, Lidingö

SCHÖNBORG

Beställare	Fastighets AB S-borg
Entreprenör	Einar Mattsson Byggnad AB
Arkitekt	White arkitekter
Adress	S:t Paulsgatan 2/Götgatan 22A, Stockholm

FOTON: MIKAEL OLSSON
(ACCELERATOR KONSTHALL),
EQUATOR STOCKHOLM AB
(KV BRÄDSTAPELN), FREDRIC
BOUKARI (JOHANNES KYRKA),
EVA VIKLUND (LIDINGÖ STADS-
HUS), MARIANNE BADMAN
(SCHÖNBORG) OCH RYNO
QUANTZ (ROT-PRISSTENEN).

Läs mer om ROT-priset och
de nominerade bidragen på
stockholmsbf.se/rot-priset

